

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR(S)

Joona Vuorinen

TITLE

"Jollei jouluna ole lunta..." Tunteet ja pyhä valkoiseen jouluun liittyvinä ilmiöinä

YEAR

2025

DOI

10.62442/ta.163077

CITATION

Vuorinen, J. (2025). "Jollei jouluna ole lunta...": Tunteet ja pyhä valkoiseen jouluun liittyvinä ilmiöinä. *Teologinen Aikakauskirja*, 130(4), 362–378. <https://doi.org/10.62442/ta.163077>

VERSION

Final draft

LICENCE

CC BY-NC

”Jollei jouluna ole lunta...” – Tunteet ja pyhä valkoiseen jouluun liittyvinä ilmiöinä

Valkoinen joulu on kulttuurisesti kiinnostava ilmiö. Suomessa vallitsevien sääolosuhteiden takia valkoinen joulu on lähes koko maassa ollut itsestäänselvyys. Vaikka mustiakin jouluja on esiintynyt ajoittain, on niitä pidetty poikkeuksellisina. Ilmatieteenlaitoksen joulunajan säätä esittelevillä sivuilla käytettävät sanavalinnat paljastavat joulun lumisuudelle ladattuja arvostuksia:

Ilmaston lämpeneminen on viemässä alkutalven lumia myöhäisemmäksi ja joulun lumipeitteen suhteen on koettu *turhankin jännittäviä* aikoja. Näin kävi erityisen selvästi 2006, kun maa oli paljas ennätyskellisen laajasti vielä jouluna. Lumitilannekartat osoittavat, miten *kriittinen* lumitilanne oli aina Etelä-Lappia myöten.¹

Joulun lumimäärä ei selvästi ole samantekevä, jos valtiollisen toimijankin kotisivuilla aihetta kuvataan tällä tavoin. Mistä valkoisen joulun erityisyys johtuu? Valkoinen joulu ei ole pelkästään suomalaisen joulukuvastoon liittyvä ilmiö, vaan hyvin samankaltaista joulukuvastoa esiintyy myös muissa läntisen maailman kulttuuripiireissä: anglo-amerikkalaisessa jouluperinteessä lumi esiintyy merkittävässä roolissa niin joululauluissa, -mainoksissa, kuin lukuisissa muissa jouluun liittyvissä kulttuurituotteissa. Lumen korostaminen globaalisti on sangen erikoista, sillä lumisen joulukuun lopun kokee maailmassa keskimäärin vain 800 miljoonaa ihmistä, joista valtaosa ei edes vietä joulua.²

Globaalisti jaetun joulukuvaston taustoja on jäljitetty Charles Dickensin *Saiturin jouluun*, joka on valtavalla suosiollaan 1850-luvulta alkaen vakiinnuttanut romantisoitun kuvan joulusta, ensin anglo-amerikkalaisiin maihin ja myöhemmin muuallekin länsimaihin.³ Dickensin joulukuvauksessa (ja sen filmatisoinneissa ja kuvituksissa) maassa on lunta. Anglo-amerikkalainen joulukuvasto on lainannut elementtejä eri maiden jouluperinteistä lähes mielivaltaisesti, ja sen jälkeen on onnistunut kulttuurihegemoniansa ja kaupallisuuden avulla vakiinnuttamaan paikkansa esikuvallisena jouluna, jota toistetaan paikallisin variaatioin erilaisissa joulua viettävissä kulttuuripiireissä.⁴ Tästä selittyy valkoisen joulun globaali suosio.

Suomen talvi tulee kiistatta muuttumaan ilmastonmuutoksen myötä. Kustaa Vilkun *Vuotuisen ajantiedon* mukaan talven on monissa paikoissa perinteisesti tulkittu alkavan marraskuun viimeisenä päivänä, Antin päivänä, jolloin rekikelitkin olivat tavallisia. Joulun säistä ennustettiin tulevan vuoden säitä: joulun sumu ennusti hallaa juhannukselle, kun taas ”lumista joulua ja huurteista metsää pidetäänkin yleensä hyvän heinä-, marja-, ja viljavuoden lupauksena”.⁵ Sääolosuhteiden ollessa jouluna normaaleja, olivat enteet tulevalle vuodelle hyvät. Poikkeuksellista säätä, kuten lauhaa joulua, pidettiin huonona enteenä. Lumettomuus jouluna on epätavallista, jonka takia se herättää erilaisia tunteita.

Luminen joulu on ollut itsestäänselvyys suomalaisessa kansanperinteessä. Tämänhetkisten tilastojen mukaan Ahvenanmaalla, sekä eteläisillä ja läntisillä rannikkoalueilla vain joka toinen joulu on valkea, ja suurinpiirteisen Kokkola–Lappeenranta -linjan lounaispuolella valkean joulun todennäköisyys on 60–80%.⁶ Kontrasti nykytilanteen ja perinteisten mielikuvien välillä on huomattava. Tutkimustuloksen mukaan talven kesto ja lumimäärä tulevat molemmat yhä pienenemään erityisesti eteläisessä ja läntisessä Suomessa, ellei kasvihuonekaasupäästöjä saada

¹ Ilmatieteenlaitos.fi/joulunaika. Kursiivit JV.

² Yle 22.12.2010. Viitataan Ilta-Sanomien (IS) ja Yleisradion (YLE) uutisartikkeleihin toimittajan sukunimen sijaan mediatalon lyhenteellä ja päivämäärällä. Viitattujen artikkelien kirjoittajatiedot löytyvät täydellisinä lähdeluettelosta.

³ Miller 2017, 414.

⁴ Miller 2017, 414–415; Forbes 2005, 138–139, 141.

⁵ Vilkuna 1998, 332, 352.

⁶ Ilmatieteenlaitos.fi/joulunaika.

nopeasti vähennettyä.⁷ Muuttuvilla talvilla voi olla myös konkreettisia seurauksia: esimerkiksi Rovaniemelle joulusesongin aikaan saapuvalle ulkomaalaiselle turistille lumi oli yksi keskeisimmistä syistä matkustaa juuri Lappiin jouluksi ja lumen puuttuessa suurin osa olisi jättänyt matkan tekemättä. Juuri lumen nähtiin takaavaan autenttisen ja aidon joulun.⁸

Tässä artikkelissa tarkastelen lumiselle joululle annettuja merkityksiä uskontotieteen ja ympäristötunnetutkimuksen näkökulmista. Artikkelilla on kolme, osittain päällekkäistä tavoitetta. Ensimmäiseksi tulkiten joulun lumisuuteen liittyvää uutisartikkelien tunne- ja merkityspuhetta ympäristötunnetutkimuksen käsitteiden, erityisesti *solastalgian*, avulla⁹. Toiseksi linkitän solastalgian käsitteen uskontotieteen pyhäteorioihin, joiden avulla solastalgiaa voidaan tulkita pyhän profanoitumisesta aiheutuvana tunteena. Lopuksi tarkastelen pyhyiden ja solastalgian yhdistelmää osana ilmastonmuutoksen laajempaa kontekstia: koska lumettomat joulut tulevat ilmastonmuutoksen myötä yleistymään, miten ilmastonmuutos näkyy joulun lumimäärää koskevassa uutisoinnissa. Ympäristötunnetutkimukseen perustuva teoreettinen viitekehys täydentyy uskontotieteen pyhäteorioilla, jotka määrittelevät pyhän yhteisesti jaetuksi arvostuksen kohteeksi¹⁰. Tämän teoreettisen viitekehysten avulla tarkastelen Ilta-Sanomien (IS) ja Suomen yleisradio Oy:n (Yle) joulunalusajan uutisointia valkeasta/mustasta joulusta, ja linkitän artikkelien tunne- ja merkitysilmaisut pyhän ja profaanin välisen rajanvedon työkaluiksi.

Teoreettinen viitekehys: solastalgia ja pyhä

Ympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset herättävät monenlaisia tunteita: esimerkiksi valoisien kesäöiden, ensilumen satamisen, metsähakkuiden ja ilmastonmuutoksen synnyttämät tunteet kattavat koko tunteiden kirjon. Ilmaston ja ympäristön nykytilan takia tutkimuksessa on keskitytty pääasiassa negatiivisiin ympäristötunteisiin. Teologi Panu Pihkala on käsitellyt kirjoituksissaan monipuolisesti ilmastonmuutokseen liittyviä ympäristötunteita¹¹. Hän määrittelee ympäristösurun olevan ”surun tunne ympäristöongelmiin liittyen”. Pihkalan mukaan suru liittyy olennaisesti jonkin rakkaan tai tärkeän asian menettämiseen tai sen vahingoittumiseen.¹² Yksinkertaisimmillaan juuri tästä on kyse ilmastonmuutoksen yhteydessä: monet sellaiset asiat, joita pidämme tärkeinä, joihin olemme tottuneet, tai jotka ovat kulttuurisen itseyttämyksemme keskeisiä rakennuspalikoita, ovat muuttumassa tai katoamassa¹³.

Ympäristösuruun liittyy läheisesti termi solastalgia¹⁴, jolla aion tarkentaa edellä esittämäni ympäristösurun käsitettä. Solastalgia on Glenn Albrechtin luoma yläkäsite, jolla hän tarkoittaa yhtäaikaaisesti esiintyviä kroonisia ympäristösurun tunteita: murhetta, alakuloa, surua, melankoliaa ja ahdistusta. Solastalgia viittaa englannin kielen lohtua (*solace*) ja lohduttomuutta (*desolation*) tarkoittaviin sanoihin, jonka jälkeen on lisätty kreikasta lainattu suffiksi *-algia* (kipu tai kaipuu). Näin solastalgia voidaan karkeasti suomentaa (eksistentiaaliseksi) kivuksi/kaipuiksi, joka aiheutuu jonkin tutun, turvallisen ja lohdullisen häviämisestä.¹⁵ Solastalgian käsitteen avulla pystyn tarkastelemaan yksittäistä ilmastonmuutoksen mukanaan tuomaa muutosta tarkemmin ja ilmaisuvoimaisemmin kuin pelkän ilmastosuru-yleiskäsitteen avulla. Lumettoman maan – konkreettinen ja erottuva muutos tutussa joulukuvastossa – herättämiä tunteita on osuvampaa kuvata solastalgian avulla: tuttu valkea joulu on hävinnyt tai korvautunut jollain vieraalla ja

⁷ Räisänen & al. 2025, 16.

⁸ Tervo-Kankare & al. 2013; Ilola & al. 2014, 41.

⁹ mm. Albrecht 2019; Pihkala 2022. Ympäristötunteista yleisesti esim. Pihkala 2019.

¹⁰ Douglas 2003; Knott 2013.

¹¹ Pihkala 2017; 2019; 2022.

¹² Pihkala 2019, 176.

¹³ Pihkala 2024, 6–8, 29; Tschakert & al. 2019, 62–65.

¹⁴ Albrecht 2017; 2019.

¹⁵ Albrecht 2017, 299–301; 2019, 37–40; Pihkala 2017, 75.

väärällä, ja tämä synnyttää laajan kirjon erilaisia ikäviä tunteita pelkän surun lisäksi¹⁶. Solastalgia liitetään tutkimuksessa useimmiten sään ääri-ilmiöihin, ilmastonmuutokseen ja pitkittyneisiin ympäristöllisiin muutoksiin. Myös ihmisen toimet, kuten metsänhakkuut, olivat tyypillisiä solastalgiaa herättäviä tapauksia.¹⁷ Solastalgiaan kuuluvat keskeisesti kokemukset paikasta ja siinä tapahtuvista muutoksista, muutosten akuuttius tai kroonisuus sekä ihmisen rooli muutoksen aiheuttajana.¹⁸ Myös aika on solastalgian heräämisessä keskeistä, sillä esimerkiksi vuodenajalle epätyypillinen sää ei ole pelkästään paikassa, vaan myös ajassa havaittava muutos.¹⁹

Suomalainen (valkoinen) joulun on kulttuurisesti rakennettu ilmiö. Siihen vaikuttavat odotukset Suomen vuodenajalle tyypillisestä säästä, läntisessä kulttuuripiirissä globaalisti jaettu joulukuvasto, sekä joulun nostalginen esittäminen. Nostalgia voidaan yksinkertaistaen suomentaa kaipaukseksi menneeseen aikaan (tai sen mentaaliseen representaatioon, joka ei välttämättä vastaa todellista menneisyyttä), usein lapsuuteen, joka muistikuvissa näyttäytyy joiltain osin nykyhetkeä positiivisempänä.²⁰ Nostalgisia tunteita voivat herättää monet vaikkapa lapsuudesta tutut asiat, joiden kokeminen on ajan kuluessa muuttunut. Tällaisia ovat monet jouluun liittyvät perinteet, kuten tv-joulukalenteria ja *Samu sirkan joulutervehdys* -ohjelmaa koskevat pohjoismaiset tutkimukset ovat osoittaneet.²¹ Nostalgia liittyy kuitenkin muuhunkin kuin televisio-ohjelmiin, ja esimerkiksi runsaslumisten joulujen kaipaamista voidaan pitää nostalgisena ilmiönä. Lumisen ”vanhan ajan joulun” saapuessa nostalgian tunne liittyy puolestaan ajan kuluessa muuttuneisiin tapoihin kokea lumisuus: aikuisten mieleen palaavat lapsuuden lumileikit, joita aikuisiällä ei voi enää samalla tavalla kokea. Nostalgisen kokemuksen menetys ja kaipuu puolestaan linkittyy luontevasti solastalgian kokemukseen.²²

Tämän artikkelin argumenttia selkeyttääkseni olen tietoisesti päättänyt keskittyä vain solastalgian käsitteeseen. Tähän on kaksi keskeistä syytä: solastalgia on uudissana, joka on luotu kattamaan moninaisia keskenään limittyviä tunteita, joita ympäristössä tapahtuvat muutokset aiheuttavat, jonka takia se määritelmältään sopii tutkimuksen kysymyksiin. Toiseksi, erilaisten ympäristötunteiden järjestelmällinen erottelu ei muuta tutkimustuloksia merkittävästi. Monet aineistosta löytyvät erilaiset tunne- ja merkitysilmäisut, jotka linkitetään ilmastossa ja ympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin, voidaan katsoa kuuluvan osaksi solastalgian oireita tai ”diagnoosia”.²³

Uskontososiologian uranuurtajan Émile Durkheimin näkemyksiä seuraavissa pyhäteorioissa pyhä ei ole eksklusiivisesti uskontoon tai uskonnollisuuteen liittyvä termi. Pyhyys ei myöskään ole millään asialla valmiina oleva attribuutti, vaan pyhittäminen on keino ilmaista ja vahvistaa yhteisön jakamia syviä arvostuksen tunteita.²⁴ Pyhyys rakentuu sosiaalisesti jaettujen arvoväittämien, normien, rituaalien ja myyttien varaan.²⁵ Tällaista pyhyyttä, yhteisöllisesti jaettuja, erityisinä pidettyjä arvostuksen kohteita, voidaan jäljittää käytännössä hyvin monista eri paikoista. Tutkimuksessa näitä on löydetty esimerkiksi Ison-Britannian EU-eroon liittyvästä populistisesta viestinnästä, jossa kansan kollektiivinen tahto sakralisoitiin²⁶. Samaa sukupuolta olevien avio-oikeudesta käydyssä keskustelussa pyhäksi määriteltiin sekä perinteinen avioliittokäsitys että yksilön subjektiivinen

¹⁶ Ilmastosurun käsitettä on tarkennettu myös teemoittain. Esimerkiksi lumisurua on tutkinut Markkula & al 2024.

¹⁷ Galway & al. 2019, 6–7. Suomea koskevista solastalgiaa sivuavista tutkimuksista ks. Nikku 2014; Korjonen-Kuusipuro & Meriläinen-Hyvärinen 2016.

¹⁸ Albrecht 2017, 2019; Galway & al. 2019; Pihkala 2022, 2024.

¹⁹ Pihkala 2024, 9–10.

²⁰ Muller 2006, 748; Schiermer & Carlsen 2016, 160–161.

²¹ Schiermer & Carlsen 2016; Lundmark 2023.

²² Pihkala 2017, 75–76.

²³ Albrecht 2019, 39–44. Pihkala 2022, 2.

²⁴ Stausberg 2017, 564.

²⁵ Durkheim 1980.

²⁶ Kettel & Kerr 2022, 35–37.

oikeus solmia avioliitto²⁷, kun taas ilmastonmuutosuutisten diskursseissa pyhäksi määrittyivät maapallon luonto ja ilmasto²⁸.

Durkheimilaisen perinteen mukainen pyhä on siis ennen kaikkea rajanvetoon käytetty termi. Pyhäksi erotetaan sellaisia asioita, joita arvostetaan kyseenalaistamattomina. Jonkin asian pyhittäminen voi tapahtua eri tavoin (esimerkiksi uskonnon, politiikan, kansallisuuden tai jonkin muun jaetun maailmankatsomuksen symbolisista rakenteista käsin), mutta aina yhteisöllisesti.²⁹ Valkea joulu on tällainen yhteisöllisesti jaettu arvostuksen kohde. Lumiset maisemat kuuluvat suomalaiseen joulukuvastoon erottamattomasti, mikä käy ilmi vaikkapa joululaulujen sanoista ja joulukorttien kuvituksista. Lumisesta joulukuvastosta eroavat joulut ovat – Mary Douglasia lainatakseni – *anomalia*ita, poikkeamia tavallisesta järjestyksestä, jotka herättävät levottomuutta ja vaativat reagoitua.³⁰

Valkoisen joulun pyhyttä konkretisoidakseni, tulkitsem tyypillistä joulukuvastoa kahdesta eri pyhyden näkökulmasta: pyhänä aikana ja pyhänä tilana/paikkana. Mircea Eliaden määrittelyn mukaan pyhä aika on erityinen ajanjakso, jolloin pyritään toistamaan ja palauttamaan myyttistä alkuaikaa.³¹ Eliade keskittyi omassa tutkimuksessaan uskonnollisen ihmisen kokemuksiin ja siihen, miten pyhinä aikoina tehdyt riitit liittyivät uskonnon luomis- tai sankarimyytteihin³². Tässä artikkelissa sovellettu ajatus joulusta pyhänä aikana ei kuitenkaan edellytä joulun pitämistä uskonnollisena juhlanä, vaan korostaa sen eroa tavallisesta arjesta. Samalla tavalla monia sekulaarejakin juhlia, kuten itsenäisyyspäiviä ja uutta vuotta voidaan tulkita pyhinä aikoina. Yhteisöllisinä juhlina ne luovat jatkuvuutta ja merkityksellisyyttä yhteisön elämään ja samalla heijastelevat nostalgista kuvaa siitä, miltä näiden pyhien aikojen pitäisi näyttää.³³ Pyhän ajan yhdistäminen osaksi nostalgian kokemista on tämän artikkelin tutkimuskysymysten kannalta tärkeää, sillä sen avulla pyhinä aikoina voidaan pitää monia nostalgiaa herättäviä hetkiä, eikä pelkkiä uskontojen myyttisten kertomusten toistamisia.

Uskontotieteilijä Kim Knottia seuraten, pyhät tilat ovat materiaalisesti ja ideologisesti rakennettuja, rituaalisesti sakralisoituja sekä kulttuurisesti jaetulla rajanvedolla erityiseksi erotettuja.³⁴ Tila voi myös ilmetä eri tavoin. Tila voi olla – tässä Knott seuraa Henri Lefebvrea – sekä havaittu (*perceived*) että representaatioiden tila (*space of representation*). Havaittu tila tarkoittaa tilan fyysistä ilmenemistapaa, joka voidaan aistein havaita ja joka asettaa raamit tilassa toimimiseen. Representaatioiden tila tarkoittaa tilan kokemista kulttuurista käsin: minkälaisia abstrakteja symbolisia merkityksiä ja traditioita tilaan liitetään.³⁵ Representaatioiden tila voi olla vastalause vallitsevalle todellisuudelle, jolloin siihen liitetyt käsitykset tarjoavat vaihtoehdoisen tilan sellaisena, joka se ”voisi olla”.³⁶

Tulkitsen representaatioiden tilaa merkittävästi Knottista ja Lefebvrestä poiketen soveltaessani käsitettä muuhun kuin rakennettuun ympäristöön, ja jopa kuvitteellisiin tiloihin. Valitsemani lähestymistapa tuo useita käytännön hyötyjä. Valkoinen joulu on tietynä aikana spatiaalisesti koettava ilmiö. Lunta joko on tai ei ole, ja tämä vaikuttaa siihen, miten kyseinen *paikka/tila* tietynä *pyhänä aikana* koetaan. Joulun alla tapahtuvaa uutisointia lumimäärästä ja sääolosuhteista voidaan tarkastella keinona antaa arvostuksia ja merkityksiä, eli *sakralisoida*³⁷, ympäröivä tila ja aika.

²⁷ Knott 2013.

²⁸ Vuorinen 2025.

²⁹ Anttonen 2000, 281.

³⁰ Douglas 2003, 38–39.

³¹ Eliade 2003, 91; 2010.

³² Eliade 126–128; 2010, 16–19, 45–59.

³³ Fishley 2017, 55; 57.

³⁴ Knott 2014, 122–123.

³⁵

³⁶ Knott 2014, 209.

³⁷ ks. Knott 2005, 171–175

Lisäksi valkoisen joulun tarkasteleminen tilana konkretisoi solastalgian tunteiden soveltamista valkoiseen jouluun, sillä solastalgia liittyy erityisesti tilassa havaittaviin muutoksiin.

Pyhä aika ja pyhä tila ovat joulusta puhuttaessa erottamattomasti kytköksissä. Talvipäivänseisaus on mielletty pyhäksi ajaksi suuren osan ihmiskunnan historiasta. Joulun pyhänä aikana on tälle suoraa jatkumoa. Pyhän ajan lähestyminen näkyy tilassa kotien joulukoristeissa, kauppojen joulusuklaaosastoilla sekä viilenevinä ja pimenevinä päivinä, jotka kertovat vuoden lopun ja joulun lähestymisestä. Joulunpyhien aikana lahjat joulukuusen alla, poikkeuksellisen täydet kirkkotilat ja notkuvat joulupöydät ovat puolestaan tilassa näkyviä muutoksia, jotka sakralisoivat paikan lisäksi myös aikaa. Lumi on suomalaisessa joulukuvastossa yksi keskeisistä aikea ja tilaa sakralisoivista elementeistä. Joulun lumimäärä, joka vuosisatojen ajan oli ensisijaisesti merkki vallitsevasta säätilasta, onkin viimeisten vuosikymmenten aikana saanut taakakseen valtavan määrän sosiaalisesti jaettuja merkityksenantoja. Medioitu nostalginen joulukuvasto, johon lumi kuuluu erottamattomasti, on Suomessa sekä ilmasto-olosuhteiden takia että kulttuurisesti rakennettuna muodostanut käsityksen siitä, minkälainen on ”oikea joulu”. Tämän tutun, oikean joulun menettäminen synnyttää solastalgian kokemuksen.³⁸

Aineisto ja menetelmät

Artikkelin aineisto koostuu vuosien 2006–2024 välisistä joulun lumimäärään liittyvistä uutisartikkeleista, kattaen näin suurimman osan 2000-luvun jouluista. Aikaväli sisältää lumitilanteeltaan vaihtelevia jouluja: joulut 2006–2008 olivat laajasti lumettomia, kun taas vuosina 2009 ja 2010 lunta oli paikoin jopa lähes ennätyksellisen paljon. Vastaavasti vuodet 2011–2024 pitivät sisällään sekä laajasti lumettomia että lumimäärältään tavanomaisia jouluja.³⁹ Näitä erilaisia lumijouluja koskevan uutisoinnin tarkasteleminen avaa havainnollistavalla tavalla sitä, miten joulun lumisuuteen suhtaudutaan, sillä uutisten aiheet ja sävy vaihtelevat suuresti sen mukaan onko joulu valkoinen vai musta.

Vaikka joulun ja talven lumimäärä voi joidenkin eläin- tai kasvilajien kannalta olla selviytymiselle kriittinen asia, 2000-luvun suomalaisiin joulun lumimäärällä ei kuitenkaan ole kovinkaan suurta käytännön vaikutusta, joten joulun lumisuus on kulttuurinen, arvostuksiin ja merkityksenantoihin liittyvä kysymys. Näiden arvostusten ja merkitysten jäljittäminen lumitilannetta raportoivista uutisista vaatii avukseen metodologisia työkaluja, joista tässä artikkelissa käytän laadullista sisällönanalyysia.

Tässä artikkelissa käyttämäni laadullisen sisällönanalyysin⁴⁰ epistemologinen lähtökohta on konstruktivistinen: todellisuus, vaikka onkin olemassa kokijasta riippumatta, rakentuu merkityksiltään kulttuuri- ja kokijakohtaisesti aina erityisellä tavalla, koska todellisuuden kokeminen on sosiaalinen prosessi. Tämän takia merkitysten jäljittäminen pitää toteuttaa tutkimusaineiston sosiokulttuurisista lähtökohdista käsin, ja tutkijan vastuulla onkin perustella tekemänsä tulkinnat huolellisesti sitomalla ne sekä tutkimusaineistoon että tulkittavan kulttuurin kontekstiin.⁴¹ Laadullinen sisällönanalyysi pyrkii jäljittämään kaavoja ja toisteisuutta, mutta tilastollisen tarkastelun sijaan tavoitteena on syventää tulkintaa etsimällä tekstistä piileviä merkityksiä⁴²: esimerkiksi, jos vuodesta toiseen lumettomasta joulusta kirjoitetaan ”uhkana”, tai siihen ”joudutaan tyytymään”, mitä tämä kertoo joulun lumisuuteen liitettyistä piilevistä merkityksistä?

³⁸ ks. Pihkala 2024, 9.

³⁹ Ilmatieteenlaitos.fi/joulunaika.

⁴⁰ Drisko & Maschi 2015; Elo & Kyngäs 2008; Sandelowski 2000.

⁴¹ Drisko & Maschi 2015, 91; Elo & Kyngäs 2008, 112; Sandelowski 2000, 335.

⁴² Drisko & Maschi 2015, 86–87.

Sisällönanalyysia varten olen tutustunut aineistoon perinpohjaisesti, ja olen etsinyt siitä tutkimuskysymyksiin liittyviä yksiköitä (kuten sanoja, lauseita tai aiheita), jotka olen luokitellut eri kategorioihin. Aineistoista etsittävät yksiköt olen valinnut tutkimuskysymysten ja teoreettisen viitekehysten pohjalta, jolloin sisällönanalyysissa käytettävät kategoriat vastaavat tutkimuskysymyksiin.⁴³ Analyysin ja aineiston tulkinnan luotettavuuden kannalta on ratkaisevaa, että tulokset ja aineisto ovat tiiviisti linkitettyinä, ja tämän takia pyrin huolellisesti perustelevaan miksi ja miten olen päättänyt tekemiini luokitteluihin ja tulkintoihin.

Sisällönanalyysi on tulkitsevaa tutkimusta, joka pyrkii etsimään ja luokittelemaan aineistosta löytyviä merkityksiä ja tulkitsemaan niitä ympäröivän kulttuurisen kontekstin valossa. Tässä artikkelissa aineisto muodostuu uutisartikkeleista, joten niiden pohjalta tehdyt yleistykset tekstin ulkopuolelle, inhimilliseen kokemukseen lumettomista jouluista, voivat olla hankalammin perusteltavissa kuin jos käytössä olisi haastatteluaineisto. Tunnistan tämän episteemisen haasteen, ja tämän takia analyysini pohjautuu ensisijaisesti uutisartikkelien tekstien välittämään kuvaan. Yleistävät tulkinnat tekstin ulkopuolelle perustelen huolellisesti ja esitän ne yhtenä mahdollisena tulkintana, jättäen myös eriävät tulkinnat mahdollisiksi.⁴⁴

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu vapaasti saatavilla olevista, laajalevikkisten mediatalojen Suomen yleisradio Oy:n (Yle) ja Ilta-Sanomien (IS) verkkosivuilla julkaistuista artikkeleista. Aineisto on kerätty manuaalisesti verkkosivujen sanahakua hyväksikäyttäen. Hakusanoina käytin kolmea eri yhdistelmää ”valkoinen joului”, ”musta joului” ja ”joului + lumi”, jolloin (+) -operaattori sisälsi hakutuloksiin artikkelit, joissa mainittiin molemmat sanat. Hakusanoista huolimatta tuloksiin sisältyi huomattava määrä myös irrelevanttia aineistoa, joista ison osan pystyi jo otsikon perusteella sulkemaan tutkimuksen ulkopuolelle (esimerkiksi joulun klassikkoanimaatio *Lumiukko* sai lähes vuosittain osumia hakutuloksissa). On myös mahdollista, että aineiston ulkopuolelle on jäänyt tutkimukseen sopivia artikkeleita, mutta aineiston laajuuden takia en pidä tätä merkittävänä ongelmana.

Huolellisen aineistoon perehtymisen avulla valikoin tutkimusaineistooni yhteensä 121 uutisartikkelia (72 Yle, 49 IS). Artikkelit jakautuivat tasaisesti koko 19 vuoden ajanjaksolle, artikkelien vuosittaisen määrän vaihdellessa 3:n (2012) ja 10:n (2017) välillä. Valtaosa niistä liittyi suoraan joulun lumimäärään ja sääolosuhteisiin, kun taas toisissa joulun lumimäärä tuli esille pääaiheen, kuten henkilöhaastattelun⁴⁵, ohessa. Laadullisen sisällönanalyysin metodia noudattaen perehdyin aineistoon etsimällä ja analysoimalla sieltä tietyn tyyppisiä yksiköitä⁴⁶. Tässä tutkimuksessa etsin ilmaisuja tunteista ja merkityksellisyydestä, viittauksia anomaliaihin sekä lumettomuuden liittämistä osaksi ilmastonmuutosta. Näiden pohjalta luokittelin aineistosta löytämäni yksiköt erillisiin kategorioihin.

Aineiston analyysissa löysin artikkeleista yhteensä 152 tunteisiin ja merkityksellisyyteen, 39 anomaliaihin ja 25 ilmastonmuutokseen liittyvää yksikköä (taulukko 1). Lukujen tarkoituksena ei ole kuitenkaan referoida tilastollisesti artikkelien sisältöjä, vaan havainnollistaa tämän artikkelin tutkimuskysymyksiin liittyvää oletusta siitä, että valkoisista jouluista uutisoidaan erityisellä tavalla. Analyysiosassa pyrin sukeltamaan lukujen taakse ja tuomaan esiin ja perustelevaan omaa tulkintaani siitä, miten olen päättänyt muotoilemiini kategorioihin ja miksi valkoisesta joulusta kirjoitetaan kuten siitä on kirjoitettu.

⁴³ Elo & Kyngäs 2008, 109–111, 113.

⁴⁴ Elo & Kyngäs 2008, 112–113.

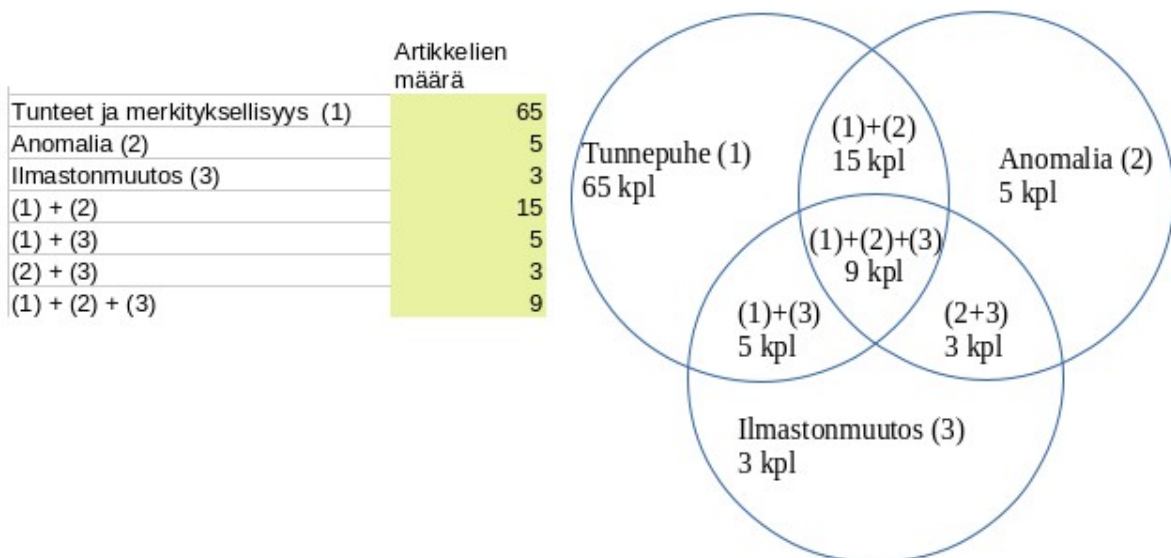
⁴⁵ Yle 17.12.2014; Yle 21.12.2011.

⁴⁶ Elo & Kyngäs 2008, 109. Sandelowski 2000, 338.

Vuosi	Artikkeleita	Tunteet ja merkitykset	Anomalia	Ilmastonmuutos	Vuosi	Artikkeleita	Tunteet ja merkitykset	Anomalia	Ilmastonmuutos
2006	4 (2Y 2IS)	3	3	1	2016	5 (3Y 2IS)	6	0	0
2007	6 (2Y 4IS)	5	4	3	2017	10 (5Y 5IS)	8	0	1
2008	4 (2Y 2IS)	5	3	1	2018	5 (4Y 1IS)	6	0	0
2009	8 (8Y 0IS)	11	4	3	2019	6 (4Y 2IS)	7	3	2
2010	6 (6Y 0IS)	4	1	0	2020	8 (6Y 2IS)	11	5	3
2011	9 (7Y 2IS)	13	7	0	2021	5 (2Y 3IS)	5	0	0
2012	3 (1Y 2IS)	2	0	0	2022	7 (4Y 3IS)	6	1	2
2013	4 (3Y 1IS)	7	2	0	2023	6 (2Y 4IS)	9	0	0
2014	9 (4Y 5IS)	16	0	1	2024	8 (3Y 5IS)	6	2	2
2015	8 (6Y 2IS)	22	4	7					
						Yhteensä/ kategoria	152	39	25

Taulukko 1: Artikkelimäärät ja sisältökategoriat vuosittain

Uutisartikkelit, joissa eri sisältökategoriat esiintyvät yhtäaikaaisesti, ovat tämän tutkimuksen kannalta kiinnostavimpia. Seuraavassa kuvaajassa havainnollistan eri teemojen yhteisesiintymisiä.



Taulukko 2: Artikkelimäärät sisältökategorioiden ja niiden yhdistelmien mukaan

Tunteet ja arvostukset sekä yksikseen että muihin kategorioihin liittyneenä oli ylivoimaisesti useimmin esiintyvä sisältökategoria. Pelkästään anomaliaita, ilmastonmuutosta tai näiden yhdistelmää ilman tunnepuhetta esiintyi vain 12:ssa uutisartikkelissa 121:stä. Tämä on merkittävä havainto, sillä ilmastonmuutoksesta ja anomalisista sääolosuhteista löytyy valtavasti uutisointia ilman tunnepuhetta. Joulun lumimäärästä voitaisiin myöskin uutisoida neutraalisti toteamalla lunta olevan poikkeuksellisen vähän, tai että mustat joulut yleistyvät ilmastonmuutoksen myötä. Näin ei kuitenkaan juurikaan tehdä, vaan joulun lumisuuteen liittyvään anomalisuuteen sekä ilmastonmuutokseen liitetään tunnepuhetta 70% artikkeleista.

Tunteet ja merkityksellisyys

Joulun lumimäärästä uutisoidaan usein affektiivisin sanavalinnoin. Tutkimusaineistossa tunteita ja merkityksellisyttä viestivät ilmaisut olivat etsittäväistä yksiköistä ainoa, jota esiintyi artikkeleissa vuosittain. Lumen puutteeseen ja lumisuuteen liitettiin uutisartikkeleissa sekä selkeitä tunteita (toiveikkuus, pelko, lohduttomuus) että yleisemmin merkityksellisyttä viestiviä sanavalintoja:

Meteorologina hän [Seija Paasonen] ei kuitenkaan voi varmasti sanoa, että koko maahan on tulossa valkea joulu. Sen sijaan hän toteaa, että *toiveita* valkoisesta joulusta on koko maahan.⁴⁷

Etelä- ja Keski-Suomeen uhkaa tulla lumeton joulu [otsikko] Ilmatieteenlaitoksen mukaan etelään ei todennäköisesti saada jouluksi kunnan lumipeitettä.⁴⁸

– Monesti meteorologilta aletaan tivata lumentuloa jo viimeistään marraskuussa ja joulun alla tinkaaminen kiihtyy. *On sydäntäsärkevää*, kun harvemmin valkoista joulua pääsee lupaamaan. Useimmiten ihmiset ovat *pettyneitä, jotkut jopa vähän vihaisia*.⁴⁹

Ilmatieteen laitoksen päivystävällä meteorologilla Ari-Juhani Punkalla on *lohdutonta* kerrottavaa. *Pelkona* on, että osassa Suomea vietetään mustaa joulua.⁵⁰

Jo hyvissä ajoin ennen jouluaattoa alkava lumimäärän spekulointi korostaa joulun lumisuuden merkitystä. Vastaavasti sanavalinnat välittävät viestiä ja oletusta siitä, että valkoinen joulu on yleisesti toivottu, kun taas lumeton joulu on niin huomattava uhka, että siitä uutisoidaan jo pari viikkoa ennen joulua. Sitaatissa käytetty sana ”kunnan” viittaa siihen, että jouluna oletetaan ja toivotaan olevan lunta ainakin useampi sentti. Lumettomuus puolestaan nimetään uhaksi ja vaaraksi, eli kielteiseksi ilmiöksi.

Jouluaaton lähestyessä ja juhlapyhien sääolosuhteiden varmistuessa tunnepuheessa toistuvat samat tunneilmaisut,⁵¹ mutta useammassa jouluaattona tai juuri sitä ennen tulleessa artikkelissa lumeton ja valkea joulu näyttäytyivät eri tavalla, sillä enää kyseessä ei ollutkaan uhka tai toive, vaan aktualisoitunutta todellisuus. Tämä näkyi myös artikkelien tunneilmaisuisissa, jotka tulevaisuuden epävarmojen skenaarioiden sijaan peilasivat nykyhetkeä:

Jouluun kuuluu lumi, mutta Elisa Kivinen kertoo, että ilmankin pärjää. –*Lumettomuutta torjun vetämällä verhot kiinni ja laittamalla pieniä tunnelmavalvoja palamaan*.⁵²

”Kivahan se olisi, jos maa olisi valkoinen, mutta kun emme itse sille mitään voi, täytyy tyytyä tähän.” – – ”Ihan kiva tuo lumi olisi, mutta minulle riittäisi, jos olisi vaan kuivaa. Eihän siitä mihinkään pääse etteikö vaikka vähäininkin lumi olisi ihan mukavaa. Nykyisin kuitenkin tuntuu, että nuo lapselapset [sic] taitavat tuoda tuota joulumieltä ja heille tuo lumi olisi varmaan mukava lisä.” – – ”Lumi olisi kyllä hyvä asia valoisuuden kannalta, mutta ei se yksin tee joulua. Sen tekee ihminen itse ja hyvä mieli on paras tapa siihen.”⁵³

⁴⁷ Yle 14.12.2009. Kaikissa lainauksissa kursiivit JV.

⁴⁸ Yle 8.12.2006

⁴⁹ Yle 23.12.2020.

⁵⁰ IS 22.12.2016.

⁵¹ Esim. Yle 22.12.2015; IS 19.12.2013.

⁵² Yle 23.12.2015a.

⁵³ Yle 23.12.2011. Artikkelin perustuu lukijoiden kommentteihin joulusta Yle Kymenlaakson verkkosivuilla.

Kaikissa lainauksissa ovat äänessä eri henkilöt, mutta heidän välittämänsä viesti on hyvin samankaltainen: lumi on merkityksellinen osa oikeaa joulua ja sen puute on negatiivinen asia. Kommentoijien joulunäkemyksiin voidaan olettaa vaikuttavan jo esiteltyt valkoisen joulun ideaali, Suomen ilmasto-olosuhteet ja nostalgiset joulukäsitykset, jotka määrittävät joulun pyhää aikaa ja tilaa. Kun todellisuus ei vastaa näitä, seurauksena saattaa olla voimakaskin solastalgian kokemus, kuten yllä mainitut pettymys ja viha osoittavat.⁵⁴

Huomattavaa lainauksissa on, miten vastaajat käsittelevät lumettomuuden mahdollisesti herättämää solastalgiaa. Tunteen sääntelyn keinot vaihtelevat tilanteen muokkaamisesta (verhojen sulkeminen), huomion keskittämiseen muihin jouluun liittyviin ilmiöihin⁵⁵. Nämä ovat molemmat tyypillisiä keinoja ympäristötunteiden kohtaamisessa.⁵⁶ Erityisesti ilmastonmuutoksesta johtuvat tunteet työnnetään helposti sivuun monestakin eri syystä.⁵⁷ Tunteiden ohittaminen on toisaalta myös viittaus solastalgiaan, jota isona ”tunneöykkynä” voi olla hankala käsitellä. Solastalgia on Albrechtin sanoin ”koti-ikävä, jota podet ollessasi kotona”.⁵⁸ Kun kaikki on teoriassa hyvin, solastalgian tunnetta voi olla vaikea yhdistää ympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Mustan joulun synnyttämään solastalgiaan vaikuttaa se, että valkoiset joulut eivät ole tyystin menetettyjä. Valkoista joulua voidaan pitää häilyvänä menetyksenä (*ambiguous loss*), joka on nimensä mukaisesti vaikeasti määriteltävissä. Siihen kuuluvat sellaiset menetykset, joiden pysyvä menetys on epävarma tai osittainen, kuten ilmastonmuutoksen myötä muuttuneet talvet, jolloin joinakin talvina lunta on ja toisina taas ei.⁵⁹ Tämä tekee solastalgian tunteesta vaikeasti käsiteltävän, sillä siinä on samanaikaisesti läsnä sekä toivo että pelko. Joulunalusajan uutisoinnin sanavalinnat lumimäärästä vaihtelevat jopa päivittäin toivon ja pelon välillä, jonka takia joulun odottaminen voi olla erittäin raskasta niille, joille joulun lumimäärä on syvästi merkityksellinen.

Solastalgiaa voi olla vaikea käsitellä, jos ihmiset ymmärtävät solastalgian johtuvan ilmastonmuutoksesta. Tällöin solastalgian käsittely saattaisi edellyttää myös sen aiheuttajan, ilmastonmuutoksen, huomioimista omassa toiminnassa. Tämän seurauksena voi syntyä paine muuttaa omia elämäntapoja radikaalisti kestävämpään suuntaan, eikä tähän välttämättä olla valmiita.⁶⁰ Onkin esitetty, että ilmastonmuutos pidetään länsimaissa yhteisöllisesti etäällä kulttuurisesti vakiintunein käytäntein, kuten sellaisin narratiivein, joissa ilmastonmuutoksen vaikutukset ohitetaan ja kaiken vakuutetaan olevan hyvin.⁶¹ Viittaukset siihen, että lumi olisi ”lapsille mukavaa” tai ettei se ”tee joulua”, saattavat toimia tällaisina kulttuurisesti vakiintuneina narratiiveina, joilla solastalgian tunnetta säädellään, ja joiden avulla pyritään sopeutumaan yleistyviin lumettomiin jouluihin.

Lumen puutteen vähättely, tai sen herättämän solastalgian säättely, viestivät myös siitä, että jouluun liittyy muitakin symbolisia elementtejä kuin lumi. Joulumieli ja lapset, jotka lainauksissakin mainittiin, samoin kuin esimerkiksi yhdessäolo ja tunnelma ovat jouluun kuuluvia elementtejä. Samaa mieltä olivat eräissä artikkelissa haastatellut neljännen luokan oppilaat:

Lumen merkitys koetaan edelleen tärkeäksi, sillä monet oppilaat haluaisivat lumisen joulun. Myös nelosluokkalaisten kuvaamataidon töissä tonttu seikkailee edelleen hankien keskellä ja taivaalta tupruttaa lunta. Lumi ei näyttäisi kuitenkaan olevan lapsille mikään joulun ykkösjuttu. Heidän kertomuksissaan toistuvat tärkeinä joulun tunnelman

⁵⁴ Pihkala 2017, 76–77.

⁵⁵ McRae & Gross 2020, 3

⁵⁶ ks. esim. Pihkala 2017, 90–105; Pihkala 2019, 144–145.

⁵⁷ Norgaard 2011, Luku 3.

⁵⁸ Albrecht 2019, Luvun 2 otsikko; Meyers 2020, 21.

⁵⁹ Pihkala 2024, 9–10.

⁶⁰ Norgaard 2011, 7–8, 10–11, 67–70.

⁶¹ Emt. 207.

luojina muut asiat: yhdessäolo perheen kanssa, piparin tuoksu ja jouluruuat, joululaulut, jouluvalot ulkona ja sisällä, kynttilät.⁶²

Nämä – lumisuuden kanssa – liittyvät vahvasti jo lapsienkin jakamaan nostalgiseen joulukokemukseen ja näistä minkä tahansa puuttuminen saattaa vaarantaa ”oikean joulun”. Muiden elementtien korostaminen lumen puuttuessa saattaa olla keino sekä säädellä solastalgian tunnetta, että sopeutua muuttuneisiin joulun olosuhteisiin. Voidaan kuitenkin olettaa, että symbolinen, idealisoitu ja nostalginen oikea joulu muodostaa pyhän ajan ja tilan, jonka vaarantuminen on merkittävä ja tunteita herättävä asia. Lumisen joulun kohdalla uhkaa tälle pyhälle järjestykselle, jossa kaikki elementit ovat paikallaan, luovat anomaliset sääolosuhteet.

Anomaliat ja pyhyys

Käsitykset ympäröivän maailman ja luonnon tilasta syntyvät erityisesti yksilön kokemuksen kautta, jossa havainnot siitä, miten asiat ovat ja käsitykset siitä miten niiden pitäisi olla, ovat jatkuvassa vuoropuhelussa keskenään.⁶³ Anomaliat ovat juuri näitä tilanteita, joissa aktuaalinen todellisuus eroaa ideaalista. Anomalisuutta esiintyi artikkeleissa yhteensä 39 kertaa 32:ssa erillisessä artikkelissa. Tyypillinen esimerkki anomalisuudesta liittyi lumen vähyyteen ja/tai poikkeuksellisen lauhoihin lämpötiloihin:

Elohopea kipuaa kahteen plusasteeseen Etelä- ja Keski-Lappia myöten. Etelässä mittari voi näyttää kuuttakin plusastetta. – *Se on harvinaista*, [Meteorologi Matti] Huutonen luonnehtii. Pohjoisen lämpötilat ovat noin 7–8 astetta keskiarvon yläpuolella, etelässäkin 4–5 astetta.⁶⁴

Tulevasta joulusta on tulossa tavallista vähälumisempi ja jäättömämpi. – – Lunta on vain Joensuusta Tornioon ylettyvän linjan pohjoispuolella. – – *Normaalisti* lumiraja kulkee Imatralta Raaheen.⁶⁵

Lainatut katkelmat ovat tyypillistä uutissisältöä: niissä esitellään vakiintuneita journalistiikan käytänteitä hyödyntäen ajankohtainen uutissisältö mahdollisimman selkeästi.⁶⁶ Tarkka sisällönanalyysi antaa mahdollisuuden jäljittää journalismin välittämiä taustalla vaikuttavia merkityksiä ja arvostuksia, jotka jäävät usein uutisten neutraalisuuden ja faktapohjaisuuden taakse piiloon.⁶⁷ Sama voidaan havaita myös tämän artikkelin aineistoissa, joiden artikkeleissa anomalisista joulun olosuhteista uutisoitaessa, käytetään tunnetta ja merkityksellisyyttä välittävää sanastoa:

Jäätilanne on *poikkeuksellinen* myös merellä. Normaalisti jääpeitettä on tähän aikaan vuodesta Perämeren pohjoisosassa ja Suomenlahden itäosassa. Nyt meri ei ole jäänytynyt lainkaan. – – Joulukuun alussa vuosi sitten Helsingin Hakaniemessä istuttiin pilkillä ja pakkanen paukkui -15 asteen tienoilla. Pysyvä lumi satoi marraskuussa ja sitä saatiin lapioida kuukausitolkulla. Nyt Helsingissä lämpötila on viitisen astetta plussalla, eikä jäistä ole tietoakaan. *Kansa kärvistelee vesisateessa*.⁶⁸

FORECAN viikon alussa julkaisema neljän viikon sääennuste ei anna eteläiseen

⁶² Yle 24.12.2020

⁶³ Jasanoff 2010, 236.

⁶⁴ Yle 24.12.2013.

⁶⁵ Yle 23.12.2007.

⁶⁶ Beharrell & al. 2010, 91.

⁶⁷ Emt. 89, 331.

⁶⁸ Yle 4.12.2011.

Suomeen juurikaan toivoa valkoisesta joulusta. Sää näyttää lauhalta kuun alusta loppuun asti.– – Vielä ei kuitenkaan kannattaa luovuttaa joulusään suhteen. [Meteorologi Joanna] Rinne tarkentaa keskiviikkona Ilta-Sanomille, että toivoa on vielä. – – Lämpötilat ovatkin kuukausiennusteen mukaan tällä viikolla Suomessa 2–3 astetta keskimääräistä korkeampia, ensi viikolla jopa 4–5 astetta keskimääräistä lämpimämpiä. – – Kun katsoo kuukausiennustetta, se antaa pessimistisen kuvan, mutta vaihtelu jatkuu, ja se voi mennä kummin päin vain. Etelä-Suomessa on tuurista kiinni, onko jouluna lunta.⁶⁹

Viime vuonna ylimmät lämpötilat olivat koko maassa selvästi plussan puolella, ja vuosi 2006 oli ennätyksellisen lämmin. Kunnan pakkasjouluista on nautittu viimeksi vuonna 2001.⁷⁰

mustan joulun poikkeuksellisuus tulee konkreettisella tavalla näkyväksi, kun vesisateessa ”kärvistellään” tai menneitä ”kunnan pakkasjouluja” muistellaan tavallista lauhemmassa säässä. Poikkeuksellisen korkeat lämpötilat antavat ”pessimististen kuvan”, mutta toivoa ei saa silti menettää. Anomalisuus rakentuu nostalgisen joulukuvaston varaan: nykyisiä sääolosuhteita verrataan tavallisiin kunnan jouluihin ja talvisiin olosuhteisiin. Artikkelien viittaukset viime vuoden pilkkijöihin ja tavallisiin lämpötiloihin tuovat solastalgian tunteen suoraan lukijoiden eteen, kun normaali talvipäivä onkin muuttunut aivan toisenlaiseksi.

Anomalisuuden ja tunnepuheen toistuvaa yhteisesiintymistä voidaan ymmärtää pyhäteorioiden avulla. Anomaliset sääilmiöt uhkaavat vähentää suomalaisen joulun pyhyttä poistamalla siitä jotakin luovuttamatonta, eli lumen. Tämä profanoinnin uhka vaatii reagointia, jonka avulla osoitetaan, ettei sitä hyväksytä.⁷¹ Yhtenä keinona tähän käytetään anomalioiden liitettyä tunnepuhetta. Anomalioiden ollessa akuutilla tavalla läsnä, tunnepuheeseen liitetään usein nostalgista kuvastoa kunnan joulusta. Tällaiset viittaukset luovat joulusta kuvitteellisen representaatioiden tilan, joka haastaa lumettoman todellisuuden. Tunne- ja merkityspuheen avulla representaatioiden tila ja joulun aika myös sakralisoidaan, sillä siihen liitetään kaikki ne luovuttamattomat elementit, jotka oikeaan, nostalgiseen jouluun kuuluvat ja samalla jonkin niistä puuttuminen tehdään merkitykselliseksi.

Rajan vastakkaiset puolet, pyhä ja profaani, ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Rajanylityksen, anomalian, mahdollisuus aiheuttaa huolta ja ahdistusta, jonka takia rajanvetoa näiden kahden välillä pitää toistuvasti vahvistaa ja muokata, jotta ulkopuolella oleva onnistutaan pitämään poissa.⁷² Valkoiseen jouluun liittyvä uutisointi tunnepuhe- ja anomaliaviittauksineen on juuri tätä rajanvedon vahvistamista ja uusintamista. Uutisointi on keino tuoda esiin jouluun liittyvä pyhä aika ja tila, ja luoda sille tietty muoto ja järjestys⁷³. Rajanylitykset (eli lumettomat joulut) eivät ole samantekeviä tapahtumia, vaan herättävät usein solastalgian tunteita, johon viittavat artikkelien merkityksellisyyttä viestivät ilmaisut.

Anomalisuus on erityisen vahvasti linkittynyt nostalgiseen kuvaan menneistä joulusta. Sääolosuhteet ovat anomalisia vain jos niitä verrataan tavallisiin joulun olosuhteisiin. Vuosikymmenien aikana lumiset joulut ovat muodostaneet ajallisen jatkumon, jossa pyhä aika on pääsääntöisesti toistunut tietynlaisena. Lumisuus on ollut yksi merkittävä joulun aikaa erottava tekijä. Anomalioiden liittyvän merkityksenantoa voidaan täten mahdollisesti lukea viittauskokemukseen ajan kulumisesta, muutoksesta, katoavaisuudesta ja kaipuusta menneeseen. Lumi voi

⁶⁹ IS 11.12.2019

⁷⁰ IS 22.12.2008.

⁷¹ Knott 2014, 203, 222

⁷² Douglas 2003, 40–41; Knott 2014, 259.

⁷³ Eliade 2010, 15, 23.

olla merkittävä tekijä kulttuurisen jatkumon välittäjänä⁷⁴, jolloin joulun lumettomuus saattaa muuttaa tapoja kokea joulua. Ilmastonmuutoksen edetessä tämä käy yhä todennäköisemmäksi.

Lumeton joulu ja ilmastonmuutos

Ilmastonmuutoksen tieteelliset lainalaisuudet ja globaalit riippuvuussuhteet ovat usein vaikeasti hahmotettavia, jonka takia käsitys ilmastonmuutoksesta ei rakennu pelkän tiedon varaan, vaan siihen vaikuttavat myös yksilöiden kokemukset ilmiöstä tilassa ja ajassa.⁷⁵ Tämä näkyy myös ilmastonmuutosuutisissa, joissa journalismin lainalaisuuksien takia ilmastonmuutoksesta pyritään tiedeperustaisen raportoinnin sijaan uutisoimaan mahdollisimman kiinnostavalla ja henkilökohtaisella tasolla.⁷⁶ Ilmastonmuutoksen sitominen osaksi valkoista joulua on tästä hyvä esimerkki. Celsius-asteen kymmenysten, hiilidioksidiekvivalenttien ja muun teknisen termistön sijaan ilmastonmuutos sidotaan valkeaan jouluun: konkreettiseen, spatiaalisesti havaittavaan ilmiöön, johon jokaisella uutisten lukijalla on henkilökohtainen (ja usein hyvin affektiivinenkin) suhde. Anomalisuus ja solastalgia ovat kiinteästi linkittyneet toisiinsa, kun poikkeukselliset olosuhteet aiheuttavat solastalgian kokemusta. Voidaan kuitenkin olettaa, että musta joulu ei olekaan solastalgian alkusyy, vaan lumettomuuteen heijastetaan ilmastonmuutoksen herättämiä ympäristötunteita. Artikkelit, joissa esiintyi kaikkia kolmea sisältökategoriaa viittaisivat tähän suuntaan.

- *Ei hyvältä näytä, toteaa Ilmatieteenlaitoksen päivystävä meteorologi Hannu Valta. - On olemassa iso riski, että Etelä-Suomeen tulisi musta joulu. Todennäköisyys on yli 50 prosenttia. – – Sunnuntaina lumiraja kulki Pohjois-Pohjanmaalta Ylä-Savoon ja Pohjois-Karjalaan. Näillä seuduin vähäininkin lumipeite on vaarassa kadota. Nietokset pysyvät maassa vain Lapissa. Etelä-Suomen rannikkoalueilla joka toinen joulu on lumeton, mutta Keski- ja Itä-Suomessa tilanne on aika harvinainen. Tähän saadaan kuitenkin tottua ilmastonmuutoksen myötä.*⁷⁷

Nykyiset säät eivät oikein sovi yhteen jouluperinteemme kanssa. Ikiklassikko ”lumi on jo peittänyt kukat laaksoissa” on siinä mielessä edelleen toimiva, että kukkasia saattoi tänä syksynä ihastella poikkeuksellisen pitkään *ennätyskellisen lauhan syksyn vuoksi*. – – Otetaan nyt ilo irti vielä tästä jännityksestä. Näyttää vakavasti siltä, että *tulevaisuudessa etenkin etelärannikolla valkoista joulua ei kannata odottaa tai jännittää* vaan sateet tulevat vetenä. Jännittäminen siirtyy kohti pohjoista. Joskus voi vielä tulla sekin vuosi kun joulupukki lähtee matkaan lumettomalta Korvatunturilta. *Iloitaan valkoisesta joulusta vielä hetki, sillä tulevaisuudessa voi olla vieläkin enemmän synkkää ja ikävää.*⁷⁸

[–] *Monet hakee valkoista joulua ja nyt näyttää, että sitä ei ole tarjolla Keski-Suomessa, mikä on hirvu huono juttu, arvioi [Keski-Suomen liiton matkailukoordinaattori Leena] Pajala. Ja kun mäenlasku ilman lunta ei onnistu, on keskittävä [sic] uusia konsteja. – Lehdissäkin oli juttuja, että metsästä löytyy vielä suppilovahveroita. Voi vaikka lähteä sienimetsään, vinkkaa Pajala ja vakavoituu samalla pohtimaan tätä joulua pidemmälle. Jos lumiraja siirtyy pysyvästi pohjoisemmaksi niin se saattaa merkitä uhkatekijää talvimatkailulle Keski-Suomessa. – Jos haluaa valkoista joulua, niin pitää lähteä vielä kauemmas. Keski-Suomi ei enää riitä.*⁷⁹

⁷⁴ Vertaa esim. Markkula & al. 2024, 203–204.

⁷⁵ Jasanoff 2010, 235–237; Tschakert & al. 2019, 59.

⁷⁶ Boykoff 2012, 106, 182.

⁷⁷ IS 16.12.2007.

⁷⁸ Yle 23.12.2020.

⁷⁹ Yle 23.12.2015b.

Jokaisessa lainauksessa esiintyy tunteita ja merkityksellisyyttä välittäviä ilmauksia, anomalioita ja niiden lisäksi viittaus ilmastonmuutokseen. Ilmastonmuutoksen esilletuonti antaa selityksen niin anomalisille ilmiöille kuin niiden aiheuttamille tunteillekin, ja tekee ilmastonmuutoksesta kaiken taustalla vaikuttavan alkusyy. Onkin kiinnostavaa, että ilmastonmuutos on tästä huolimatta uutisartikkeleissa sivuroolissa: artikkelien keskeisin viesti on joulun lumimäärä, eikä muuttuva ilmasto. Lisäksi kaikessa valkoiseen jouluun liittyvässä uutisoinnissa maininnat ilmastonmuutoksesta olivat sangen harvinaisia, sillä ilmastonmuutokseen viitattiin vain 20:ssä artikkelissa.

Joulun ja talvien muuttuvat olosuhteet ovat ilmiselvästi ilmastonmuutoksen mukanaan tuomia seurauksia. Kun uutisartikkelit keskittyvät yleisesti talven muuttuviin olosuhteisiin, viittaukset ilmastonmuutokseen ovat tyypillisiä,⁸⁰ mutta joulun yhteydessä viittaukset ilmastonmuutokseen pääsääntöisesti puuttuvat. Vaikka havainto on yllättävä, se toisaalta myös vahvistaa joulun erityisyyttä ja siihen liitettyä rajanvetoa, joka on ennen kaikkea kulttuurisesti merkityksellistä, ja vasta toissijaisesti luonnossa tapahtuviin muutoksiin liittyvää: uutiset joulun säästä ja lumimäärästä eivät ehkä viittaakaan niinkään ilmastonmuutokseen, vaan häiriöihin pyhässä ajassa ja tilassa, joissa tapahtuvat muutokset saattavat aiheuttaa solastalgian tunnetta.

Ilmastonmuutoksen yhteys joulun lumimäärään jäi uutisissa vähälle huomiolle. Lukijoita vaikuttaa kiinnostavan ennen kaikkea se onko jouluna lunta vai ei, eikä niinkään se mistä lumettomuus johtuu. Joulusta näyttää muodostuvan erityinen kokonaisuutensa, joka on irrallaan tavanomaisesta ajasta. Tarve kokea joulu vuodesta toiseen samanlaisena, ”myyttisen” joulun arkkityyppiä toistavana, tulee lähelle Eliaden pyhään aikaan liittyviä ajatuksia⁸¹: joulun lumimäärä on tärkeä itsessään, ilman linkkiä ilmastonmuutokseen, koska valkoinen joulu toistaa oikeaa joulunaikaa paremmin kuin lumeton joulu.

Eliaden mukaan pyhään aikaan ja tilaan liittyvä kollektiivinen muisti on antihistoriallista. Historialliset faktat yksittäisten menneiden joulujen lumisuudesta/lumettomuudesta ovat toissijaisia, sillä pyhä aika ja paikka ovat myyttisiä esikuvallisia arkkityyppejä, vailla aktuaalista historiallista esikuvaa. Tästä huolimatta joulua pyhänä aikana ja tilana pidetään ominaisuuksiltaan muuttumattomana ja pysyvänä, sillä se heijastelee tai on jopa osa mennyttä myyttistä aikaa.⁸² Tämän seurauksena pyhiä aikoja ja tiloja voidaan pitää nostalgisina presentaatioina oikeasta myyttisestä joulusta. Tästä kuvasta halutaan joskus itsepintaisestikin pitää kiinni:

Ja vaikka nykyjoulu on usein musta, lastenkirjaan haetaan vielä muistojen valkeasta joulusta. Suomen lumisesta talvesta ja Lapista. – – ”En ole vielä päästänyt kuvituksissani irti lumesta ja mahdollisuudesta valkoiseen talveen. Edes mielikuvituksessa vielä luistellaan luonnonjäällä ja rakennetaan lumiukkoja. Kaikenlaista uutta olen valmis ottamaan vastaan, mutta tässä lumiasiassa haluan vielä jumittaa.” [Kuvittaja Marjo Nygård.]⁸³

Vaikka osassa uutisartikkeleista solastalgia kytkettiin eksplisiittisesti osaksi ilmastonmuutosta, niin suurimmassa osassa uutisartikkeleista näin ei kuitenkaan tehty (ks. taulukko 2). Joulun ajan lumisuuteen liittyvästä uutisoinnista on siis mahdollista löytää kaksi eri pyhyiden tasoa. Toisessa solastalgiaa synnyttää ilmastonmuutos, joka poistaa joulusta lumen ja näin profanoi joulua pyhänä aikana ja tilana. Toisessa – ja yleisemmässä – joulu on historiaton ja siten riippumaton profaanin ajan tapahtumista, kuten ilmastonmuutoksesta. Ratkaisevaa on se kuinka hyvin joulu ilmentää esikuvallista ja nostalgista joulua lumineen kaikkineen, jolloin profanoituminen johtuu eroavaisuuksista esikuvan ja todellisuuden välillä.

⁸⁰ Esim. IS 28.2.2008.

⁸¹ Eliade 2003, 91.

⁸² Adam 1990, 138; Eliade 2010, 42–43.

⁸³ Yle 26.12.2016; Yle 24.12.2020.

Yhteenveto

Vuosittain toistuva joulun aika saapuu lumen määrästä riippumatta, kuten muutkin olosuhteista riippumattomat vuotuiset pyhät ajat. Pyhä aika alkaa joka vuonna samaan aikaan, mutta sen (oikeanlainen) kokeminen riippuu hyvin voimakkaasti ympäröivistä olosuhteista. Lumi on yksi monesta tekijästä, jotka yhdessä muodostavat oikean joulun. Jos lumi puuttuu ei myöskään joulu ole aivan oikeanlainen. Affektiiviset sanavalinnat joilla joulun lumimäärästä kirjoitetaan viestittävät aiheen yhteisöllisestä merkityksellisyydestä: jos lumen määrä ei olisi yhteisöllisesti jaettu huolenaihe, ei siitä myöskään uutisoitaisi niin laajasti. Lumen voidaan tulkita olevan osa pyhää symbolijärjestelmää, jonka varaan suomalainen joulunvietto osaltaan rakentuu. Lumettomat joulut ovat tämän takia anomalisia ja synnyttävät solastalgian tunnetta, joka ilmeni myös uutisartikkelien sanavalinnoissa.

Solastalgia on tutkimuksessa liitetty tavallisesti ilmastonmuutoksen aiheuttamiin tietyssä paikassa havaittaviin muutoksiin. Valkoisen joulun tulkitseminen pyhänä aikana ja (kuvitteellisena) pyhänä tilana tarjoaa mahdollisuuden analysoida joulun lumimäärään liittyvien affektiivisten sanavalintojen ilmaisevan solastalgiaa sekä ympäristössä tapahtuvista muutoksista että pyhän joulukuvaston profanoitumisesta. Näin solastalgia ja uskontotieteen pyhäteoriat selittävät joulun anomaliisiin sääolosuhteisiin liittyviä merkityksiä ja lisäävät ymmärrystä ympäristötunteista ja – ainakin yksittäistapauksina – myös ilmastonmuutoksesta. Oletuksenani oli, että joulun muuttuvat olosuhteet linkitettäisiin osaksi ilmastonmuutoksen mukanaan tuomia muutoksia, mutta yllättäen näin ei yleisesti kuitenkaan tehty.

On mahdollista, että ilmastonmuutoksen puuttuminen uutisista johtuu käytännön syistä: monet uutisartikkelit esittelevät lyhyesti joulun säätä, eikä tarvetta kattavammalle taustoitukselle ole. Voi myös olla, ettei iloista jouluntunnelmaa haluta latistaa ikävistä aiheista uutisoimalla. Syynä voi myöskin olla, kuten tässä artikkelissa olen ehdottanut, että joulun aika on irrallaan arkisesta ajasta. Pyhässä ajassa tapahtuvia muutoksia ei tulkitakaan osana arkista viitekehystä, ilmastonmuutosta, vaan osana pyhää, symbolista ja myyttistä joulukuvastoa, jolloin ratkaisevaa on se, kuinka hyvin joulun olosuhteet vastaavat oikeaa joulua. Toinen esimerkki pyhästä ajasta voisi olla juhannuksen sää ja siihen kuuluvien sopivien ”mökkisäiden” jännittäminen mediassa. Ilmastonmuutos, 2000-luvun kriittisin globaali kysymys, jää taka-alalle, kun kyseessä on kulttuurisesti merkittävä ja affektiivinen aihe. Tämän ymmärtäminen on tärkeää ja auttaa ymmärtämään ilmastonmuutosta ilmiönä, joka on erottamattomasti kytkeytynyt kulttuurisesti jaettuihin merkityksenantoihin. Tietyissä tilanteissa, kuten valkoisen joulun yhteydessä, nämä merkityksenannot ovat niin voimakkaita, että niitä saatetaan käsitellä ilmastonmuutoksesta erillisinä ilmiöinä, vaikka ne linkittyvät erottamattomasti toisiinsa.

Tutkimusaineisto

- IS 16.12.2007 STT (2007). Joulusta tulossa musta suureen osaan maata. *is.fi*
<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000125796.html> (Luettu 2.4.2025)
- IS 22.12.2008 IS (2008). Musta joulu Kehä III:n sisällä? *is.fi*
<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000108963.html> (2.4.2025).
- IS 19.12.2013 Nuutinen, Anna (2013). Oletko valkealla puolella – Tässä kulkee joulun lumiraja. *is.fi* <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000694761.html> (2.4.2025).
- IS 8.12.2016 Ranta, Niko (2016). Valkoinen vai musta joulu? Suomi jakautuu aattona kahtia. *is.fi*
<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005017076.html> (17.9.2025).
- IS 11.12.2019 Naakka, Anna-Maija (2019). Pitkän aikavälin ennuste kertoo joulun sään – Suomeen vaikuttaa nyt ”Venäjän ja Islannin imuri”. *is.fi*
<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006340193.html> (22.9.2025).
- Yle 8.12.2006 Yle Uutiset (2006). Etelä- ja Keski-Suomeen uhkaa tulla lumeton joulu. *yle.fi*
<https://yle.fi/a/3-5755397> (24.3.2025).
- Yle 23.12.2007 Yle Uutiset (2007). Joulusta vähäluminen ja jäätön. *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-5814241>
(24.3.2025).
- Yle 14.12.2009 Yle Uutiset (2009). Toiveita valkeasta joulusta koko maahan. *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-5998821> (24.3.2025).
- Yle 22.12.2010 Yle Keski-Suomi (2010). Jyväskylä on valkean joulun kaupunki. *yle.fi*
<https://yle.fi/a/3-5690921> (25.3.2025).
- Yle 4.12.2011 Tolkki, Kristiina (2011) Vasta Lapin pienissä järvissä on jäätä. *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-5463161> (25.3.2025).
- Yle 21.12.2011 Tuunila, Maija (2011). Kotkalaistunut kuubatar toivoo valkeaa joulua. *yle.fi*
<https://yle.fi/a/3-5470936> (25.3.2025).
- Yle 23.12.2011 Tuunila, Maija & Yle Kymenlaakso (2011). Joulumieli rakentuu perinteisistä asioista, jopa ilman lunta. *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-5472399> (25.3.2025).
- Yle 24.12.2013 Tapiola, Paula (2013). Sää lauhtuu lähes koko maassa plussan puolelle – ”Poikkeuksellista”. *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-7000707> (25.3.2025).
- Yle 17.12.2014. Leiwo, Hanne (2014). Lumeton joulu ei haittaa joululaulujen tekijää. *yle.fi*
<https://yle.fi/a/3-7676948> (25.3.2025).
- Yle 22.12.2015 Orjala, Anne (2015). Maan keskiosassa vielä toivoa valkoisesta joulusta. *yle.fi*
<https://yle.fi/a/3-8547652> (26.3.2025).
- Yle 23.12.2015a Niskanen, Anne-Maria (2015). Jouluhullu torjuu mustan joulun vetämällä verhot kiinni. *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-8536849> (26.3.2025).

Yle 23.12.2015b Vuorela, Arvo (2015). Rekiäjelut vaihtuvat sieniretkiin – kuinka käy maaseutumatkailun talvella, kun lunta löytyy vain joulukorteista? *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-8549884> (26.3.2025).

Yle 26.12.2016 Leiwo, Hanne (2016). Lastenkirjassa sataa vielä lunta. *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-9363168> (22.9.2025).

Yle 23.12.2020 Kotakorpi, Kerttu (2020). Musta joulu. Blogi. *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-11703660> (22.9.2025).

Yle 24.12.2020 Kaakinen, Elina (2020). Seattleen kotiutunut Muusa Liinpää hyväksyi lopulta lumettoman joulun – kuvittaja Marjo Nygård pitää kiinni perinteistä: "Ehkä tulevaisuudessa lumi on ihme eikä itsestäänselvyys". *yle.fi* <https://yle.fi/a/3-11700059> (16.9.2025).

Lähteet

Adam, Barbara (1990). *Time and Social Theory*. Cambridge: Polity Press.

Albrecht, Glenn A. (2017). Solastalgia and the new Mourning. Ashlee Cunsolo & Karen Landman (toim.), *Mourning Nature: Hope at the Heart of Ecological Loss and Grief*. McGill-Queens University Press. 292–315.

Albrecht, Glenn A. (2019). *Earth Emotions : New Words for a New World*. Ithaca: Cornell University Press. <https://research-ebsco-com.ezproxy.utu.fi/linkprocessor/plink?id=e480c5cd-13be-3faa-af27-fbe4dd274f26>.

Anttonen, Veikko (2000). Sacred. Braun, Willi & Russell T. McCutcheon (toim.) *Guide to the Study of Religion*. Cassell. 271–282.

Beharrell, Peter, Howard Davis, John Eldridge, John Hewitt, Jean Hart, Gregg Philo, Paul Walton & Brian Winston (2010). *More Bad News*. Oxon: Routledge.

Boykoff, Maxwell T. (2012). *Who Speaks for the Climate? Making Sense of Media Reporting on Climate Change*. New York: Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9780511978586

Drisco, James & Tina Maschi (2015). *Content Analysis*. Oxford University Press. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780190215491.001.0001

Durkheim, Émile (1980). *Uskontoelämän alkeismuodot [Les formes élémentaires de la vie religieuse (1912)]*. Suomentanut Seppo Randell. Tammi.

Douglas, Mary (2003) [1966]. *Purity and Danger: An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo*. Oxon: Routledge.

Eliade, Mircea (2003). *Pyhä ja profaani*. Suomentanut Teuvo Laitila. Helsinki: Loki-kirjat.

Eliade, Mircea (2010). *Ikuisen paluun myytti: Kosmos ja historia*. Suomentanut Teuvo Laitila. Helsinki: Loki-kirjat.

Elo, Satu & Elvi Kyngäs (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*. Vol. 62 (2008). No. 1. 107–115. DOI: 10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x

Fishley, Daniel (2017). Charles Taylor, Mircea Eliade, and Sacred Time. *Arc: The Journal of the School of Religious Studies, McGill University Volume 45* (2017): 47-66. DOI: 10.26443/arc.v45i.340

Forbes, Bruce David & Jeffrey H. Mahan (toim.) (2005). Christmas Is Like a Snowball. *Religion and popular culture in America*. 127–143. Berkeley, CA: University of California Press. DOI: 10.1515/9780520965225-010

Galway, Lindsay P., Thomas Beery, Kelsey Jones-Casey & Kirsti Tasala (2019): “Mapping the Solastalgia Literature: A Scoping Review Study”. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2019-07, Vol. 16 (15) (2662). DOI:10.3390/ijerph16152662

Ilmatieteenlaitoksen verkkosivut. *Joulunajan säät*. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/joulunaika>. (Luettu 20.3.2025).

Iloa, Heli; Maria Hakkarainen & José-Carlos Garcia-Rosell (2014). Lumeton joulumaa? *Matkailututkimus* 10: 2, 40–44 (2014).
<https://journal.fi/matkailututkimus/article/view/90906/50019>.

IS 28.2.2008 STT (2008). Lämpimin talvi koskaan! *is.fi*
<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000043782.html> (18.5.2025).

Jasanoff, Sheila (2010). A New Climate for Society. *Theory, Culture & Society*, 2010, Vol. 27(2–3): 233–253 DOI: 10.1177/0263276409361497

Kettell, Steve & Peter Kerr (2022). The Ghost in the Machine: Brexit, Populism, and the Sacralisation of politics. *Politics, religion & ideology*, 2022, VOL. 23, No. 1, 23–40. DOI: 10.1080/21567689.2022.2061959

Knott, Kim (2005). Spatial Theory and Method for the Study of Religion. *Temenos*, 2005-09, Vol. 41 (2), p.153-184. DOI: 10.33356/temenos.4778

Knott, Kim (2013). The Secular Sacred: In between or both/and? Abby Day, Giselle Vincent & Christopher R. Cotter (toim.) *Social identities between the sacred and the secular*. Surrey: Ashgate Publishing.

Knott, Kim (2014). *The Location of Religion: A Spatial Analysis*. Oxon: Routledge.

Korjonen-Kuusipuro, Kristiina & Anneli Meriläinen-Hyvärinen (2016). Living with the loss: Emotional ties to place in the Vuoksi and Talvivaara regions in Finland. *Emotion, Space and Society* 2016, Vol. 20, 27–34. <https://doi.org/10.1016/j.emospa.2016.06.009>

Lundmark, Evelina (2023). Banal and Nostalgic: Memories of Swedishness in the Christmas Calendar. *Temenos: Nordic Journal for the Study of Religion*, Vol. 59 No. 1 (2023), 29–51. DOI: 10.33356/temenos.112453

Markkula, Inkeri, Minna Turunen, Sirpa Rasmus, Taru Rikkonen, Veina Koski, and Jeffrey M. Welker (2024). Changing Winter Landscapes: Extreme Weather Events and Meanings of Snow for Sámi Reindeer Herders. *ARCTIC* 77, no. 3 (2024): 3. <https://doi.org/10.14430/arctic80385>

Meyers, Laurie (2020). Climate in crisis: Counselors needed. *Counseling Today* 63 (3): 20–27. <https://research-ebSCO-com.ezproxy.utu.fi/linkprocessor/plink?id=d040364e-8645-3653-9b22-4215df8310df>.

Miller, Daniel (2017). Christmas – An anthropological lens. *Hau: Journal of Ethnographic Theory* 7 (3): 409–442. DOI: 10.14318/hau7.3.027

Muller, Adam (2006). Notes toward a Theory of Nostalgia: Childhood and the Evocation of the past in Two European "Heritage" Films. *New Literary History*, Vol. 37, No. 4, Autumn, 2006, 739–760. <https://www.jstor.org/stable/20057976>

Nikku, Satu (2014). *Paikka elettyinä, koettuna ja nähtynä*. Pro gradu -tutkielma. Aalto yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-201406192132>

Norgaard, Kari Marie (2011). *Living in denial: Climate Change, Emotions, and Everyday Life*. Cambridge, MA.: MIT press.

Pihkala, Panu (2017). *Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo*. Helsinki: Kirjapaja.

Pihkala, Panu (2019). *Mieli maassa? Ympäristötunteet*. Helsinki: Kirjapaja.

Pihkala, Panu (2022). Toward a Taxonomy of Climate Emotions. *Frontiers in Climate*, 14 Jan. 2022 Sec. Climate Risk Management Volume 3 - 2021 |DOI: 10.3389/fclim.2021.738154.

Pihkala, Panu (2024). Ecological Sorrow: Types of Grief and Loss in Ecological Grief. *Sustainability*. 2024, 16, 849. DOI:10.3390/su16020849

Phoenix, Ann, Janet Boddy, Catherine Walker & Uma Vennam (2017). *Environment in the Lives of Children and Families: Perspectives from India and the UK*. Policy Press: Bristol.

Räisänen, Risto; Anna Luomaranta & Kirsi Jylhä (2025). Future Snow Scenarios for Northern Europe Based on Coupled Model Intercomparison Project Phase 6 Data. *International Journal of Climatology*. Ennakkojulkaisu. DOI: 10.1002/joc.8795

Sandelowski, Margarete (2000). Whatever happened to qualitative description? *Research in Nursing and Health*. Vol. 23 (2000). No. 4. 334–340. DOI: 10.1002/1098-240X(200008)23:4%3C334::AID-NUR9%3E3.0.CO;2-G

Schiermer, Bjørn & Hjalmar Bang Carlsen (2017). Nostalgia, irony and collectivity in late-modern culture: The ritual watching of The Disney Christmas Show in Scandinavia. *Acta Sociologica* Volume 60, Issue 2 (2017). 158–175. DOI: 10.1177/0001699316659321

Stausberg, Michael (2017). The sacred, the holy, the numinous – and religion: on the emergence and early history of a terminological constellation. *Religion*, 47:4, 557–590. DOI: 10.1080/0048721X.2017.1377889

Tervo-Kankare, Kaarina; C. Michael Hall & Jarkko Saarinen (2013). Christmas Tourists' Perceptions to Climate Change in Rovaniemi, Finland. *Tourism Geographies*, Vol. 15 No. 2. 292–317. DOI: 10.1080/14616688.2012.726265

Tschakert, Petra, Neville Ellis, Christopher Anderson, Adam Kelly, and James Kutu Obeng (2019). One thousand ways to experience loss: A systematic analysis of climate-related intangible harm from around the world. *Global Environmental Change* 55 (March 2019): 58-72.

Weller, Francis (2015). *The wild edge of sorrow: rituals of renewal and the sacred work of grief*. Berkeley, CA: North Atlantic Books.

Vilkuna, Kustaa (1998). *Vuotuinen ajantieto*. Otava: Helsinki.

Vuorinen, Joonas (2025). Muutoksen rajat – Pyhän ja profaanin välinen rajanveto vuosien 2015–2021 välisessä ilmastonmuutosuutisoinnissa. *Kulttuurintutkimus* 42 (1), 3–18.
<https://journal.fi/kulttuurintutkimus/article/view/142435>